

Debattleder: **Torgeir Vølstad**
Tlf. 05150
Epost: debatt@aftenbladet.no, kronikk@aftenbladet.no

DEBATT

Rogaland

Styrk tilbudet innen høyere landbruksutdanning

I disse tider skal ungdommer over hele Norge søke studier for høsten. Mulighetene er mange, og konsekvensene av valget kan bli store. Jeg vil gjerne peke på landbruksfag som et godt valg. Dessverre kan jeg ikke peke på så mange tilbud i Rogaland som jeg skulle ønsket.

Økt i popularitet

De grønne næringene har i senere tid økt i popularitet. Søkertallene fra 2016 viser at antall søkere til høyrere utdanning innen landbruksfag økte med 18,5 prosent. Agri-Analyse har også anslått at det trengs opp til 4600 uteksaminerte med høyere utdanning innen 2023. Behovet er med andre ord stort. I tillegg er landbruket en stabil næring som vi alltid vil være avhengig av – alle må ha mat, og de fleste ønsker at råvarene skal være norske.

I Rogaland er tilbudet for høyere utdanning innen landbruk begrenset. Den eneste institusjonen som tilbyr studieprogram er Høgskolen for landbruk og bygdeutvikling på Klepp. Her tilbys det studieprogrammer rettet mot nyskaping, samfunn og utvikling, men det finnes dessverre ingen studieprogrammer som omhandler f.eks. plantevitenskap eller husdyrfag.

Jeg ser ingen grunn til at det burde være slik. Rogaland – «landbrukets hovedstad» – er med sine gode aktive fagmiljø og gode klimatiske forhold det fremste landbruksfylket i Norge. Her finner vi blant annet flest melkekyr, avlspurker og sauer i riket, samt landets største tomatproduksjonen. Skal denne posisjonen beholdes, tror jeg at det vil være behov for flere med høyere utdanning. Et landbruk i sterk utvikling har stadig behov for ny kunnskap og nye impulser. Dette gjelder ikke bare for bøndene på gårdsbrukene. Skal landbruket utvikles, må bøndene også et ha velfungerende støtteapparat rundt som skal kunne være til hjelp og veilede, slik som f.eks. produksjonsrådgivere.

Måtte flytte

Selv har jeg valgt å flytte til Steinkjer for å studere husdyrfag, velferd og produksjon. Hadde samme tilbud vært tilgjengelig i Rogaland, som er mitt hjemfylke, ville jeg selvsagt vurdert å studere der. Det er nok ikke alle som føler at de kan ta samme valg som meg. Noen har kanskje et gårdsbruk de er knyttet til som gjør det vanskelig å reise. Andre kan være bundet gjennom familie eller andre forpliktelser. Jeg tror at dette gjør at flere av de som gjerne kunne tenkt seg å studere landbruksfag, velger dette bort når tilbudet ikke er til stede i fylket.

Jeg vil derfor oppfordre fylkets utdanningsinstitusjoner til å vurdere mulighetene for å styrke landbruksutdanningen i Rogaland. Det er vel ikke noe fylke i Norge som kan være bedre egnet til dette enn vårt.

HENNING RØYNEBERG

Steinkjer

«Et landbruk i sterk utvikling har stadig behov for ny kunnskap og nye impulser», skriver Henning Røyneberg. FOTO: GEIR SVEEN

Politikk Infrastruktur over hele landet

«Å redusere inntektsgrunnlaget til Avinor gjør at småflyplassene lever farlig», skriver Torstein Rudihagen.

FOTO: SCANPIX

Taxfree-ordningen er en solidarisk modell

➤ Offentlige utredninger viser oss at ordningen bidrar til å finansiere dagens flyplassstilbud.

I en kronikk i Aftenbladet 20. mars gir SV-representantene Ingrid Kristine Aspli og Akosua Awuku en ensidig negativ framstilling av taxfree-ordningen. Faktum er at tax free-ordningen bidrar til å finansiere kritisk infrastruktur over hele landet. Offentlige utredninger har vist at miljø- og helsegevinstene ved å fjerne ordningen er svært begrensede.

Juble høyt

SVs argumentasjon ser ut til å glemme at det internasjonalt er normalt å finansiere flyplassstilbudet med inntekter fra taxfree. Avvikles den norske taxfree-ordningen, vil ikke salget forsvinne. Det vil flyttes fra norsk jord til avgangshallene på flyplassene i Europa. Flyplassene rundt om i Europa vil juble høyt over handlelystne nordmenn dersom norsk taxfree fjernes. Norge mister derimot 2,5 milliarder kroner som hvert år bidrar til å finansiere driften ved Avinors flyplasser.

Det som skiller den norske modellen fra andre land, er nemlig at inntektene fra taxfree overføres til Avinor, som så kan finansiere drift ved flyplasser som går med store underskudd. Per i dag utgjør dette 39 av Avinors totalt 46 flyplasser. Den norske ordningen er en solidarisk modell som gjør det mulig å ha et godt flyplassstilbud ute i distriktsnorge.

Om en i stedet skulle finansiere gjeldende flyplassstilbud over statsbudsjettet, måtte disse flyplassene forsva-

re sin eksistens i hvert eneste statsbudsjett i årene som kommer. Erfaringen er at det er svært vanskelig å vinne konkurransen med vei, bane og alle andre gode formål.

Velfylte hattehyller

Aspli og Awuku er opptatt av taxfree-ordningens konsekvenser for helse, miljø, statens inntekter og sosialpolitikken. Samtlige momenter er behandlet i en offentlig utredning om ordningen som regjeringen la frem for Stortinget i fjor høst.

I den offentlige utredningen har Folkehelseinstituttet anslått at alkoholkonsumet vil gå ned med 2-4 prosent dersom ordningen fjernes. Folk slutter ikke å kjøpe alkohol selv om ordningen fjernes i Norge, de flytter sine kjøp til flyplasser i utlandet. Hellemessig vil alkoholforbruket altså bli marginalt endret. Tilbake står vi igjen med velfylte hattehyller og tyngre fly, som igjen vil kreve mer drivstoff.

Utredningen peker på marginale klimagevinster ved å fjerne ordningen. Flyene slipper ikke ut mindre CO₂ fordi flyplassene finansieres med skatt, heller enn Avinors inntekter. Hvis målet er klimagevinst, forutsetter det derimot en betydelig reduksjon av dagens flyplassstilbud.

Samme lovverket

Å redusere inntektsgrunnlaget til Avinor gjør at småflyplassene lever farlig. De største flyplassene med mest

trafikk går med overskudd og vil uansett kunne videreføre drift. Å avvike tax free-ordningen er ikke et målrettet virkemiddel for den som er opptatt av å redusere flytrafikken.

Noen vil vurdere om taxfree-salget bør overlates til Vinmonopolet. Hva er i så fall den helsepolitiske og samfunnsøkonomiske gevinsten med det? Travel Retail Norway, som driver i dag, er underlagt akkurat samme lovverket og kontrollen som Vinmonopolet.

Avinor har sagt at de frykter at inntektene går dramatisk ned dersom Vinmonopolet skal overta ordningen. Det er også risiko for at Vinmonopolet selv taper på å forvalte ordningen. I regjeringens utredning sier Vinmonopolet at de må danne et nytt selskap som skal frigjøre seg fra monopolets bestemmelser for å kunne tilby et alternativ som er på nivå med dagens ordning. Det er heller ikke problemfritt – verken EØS-rettslig eller økonomisk – å gjøre en slik tilpasning.

Akkurat derfor har også Stortinget bedt regjeringen om å utrede dette videre.

Vent på utredningen

Offentlige utredninger viser oss at taxfree-ordningen bidrar til å finansiere dagens flyplassstilbud. Vi vet at det er marginale helse- og miljøgevinstene ved å fjerne ordningen. Den ventede utredningen vil gi oss svar på om det er hensiktsmessig at Vinmonopolet forvalter ordningen. Jeg tror at SV også ville være tjent med å vente på denne utredningen før de konkluderer.

TORSTEIN RUDIHAAGEN

Samfunnskontakt, Travel Retail Norway